

Byplanlægning er et politisk fag

Henrik Valeur, 2021

Hvis der kan udledes noget generelt af de mange debatindlæg, der har været bragt på disse sider om udflytning af byplanlæggeruddannelsen fra arkitektskolen på Holmen til Kalundborg, må det være, at byplanfaget, på trods af dets noget ydmyge position på skolen, faktisk har stor betydning for arkitekter og måske også har en dybere betydning, end vi umiddelbart er bevidste om.

Vi har brug for en ny Bauhaus-revolution

Modstanderne, som synes at være ansatte eller andre med tilknytning til arkitektskolen, ser udflytningen som en trussel mod fagets integritet, mens fortalere snarere ser det som en mulighed for en tiltrængt udvikling af faget – og af vores forhold til provinsen.

De henviser blandt andet til det historiske Bauhaus som eksempel på en progressiv, ny uddannelsesinstitution, der på trods af sin oprindelige placering i en mindre tysk provinsby tiltrak nogle af datidens mest inspirerende og markante personligheder. Bauhaus eksisterede i en relativ kort men, kunstnerisk set, særdeles frugtbar periode mellem de to verdenskrige.

Ved at forene mange af de nye tanker og ideer, der prægede denne periode med en helt ny og eksperimenterende tilgang til undervisningen, medvirkede Bauhaus-skolen til en revolution af arkitekturen.

Set i lyset af de enorme globale udfordringer vi nu står over for, i form af stadig mere ekstrem social ulighed og uretfærdighed og stadig voldsommere og mere omfattende ødelæggelser af naturen, synes der om muligt endnu mere brug for en sådan revolution i dag.

Her bør man dog være opmærksom på, at den arkitektur, Bauhaus-skolen var med til at udvikle og udbrede, er blevet brugt på en måde, der alvorligt har forværret disse udfordringer.

Der er så lidt interessant ny arkitektur

Det er vigtigt at gøre sig klart, at arkitektur består af to discipliner, som på mange måder er hinandens modsætninger, men som under de rette betingelser gensidigt kan befrugte hinanden: design og planlægning.

Design handler om formgivning og dermed om at skabe fasthed i det flydende og foranderlige, hvorimod planlægning handler om forandring over tid og derfor også om uforudsigelighed.

I dag er den ene disciplin helt dominerende i forhold til den anden (det er derfor, der er så lidt interessant ny arkitektur). Det har der nok altid været en tendens til, for det ligger ligesom i den fastboendes kultur, men det er blevet mere udtalt gennem de seneste årtier, fordi både developere og teknokrater ønsker forudsigelighed.

Derfor får arkitekter til opgave at designe byer i stedet for at planlægge dem, hvilket tydeligt ses i omdannelsen af byernes havnefronter, som jo ellers netop var kendetegnet ved tilknytningen til det flydende.

Men arkitekter kan selvfølgelig også selv have en interesse i dette, for det er trods alt nemmere at bestemme, hvordan noget skal se ud, end at skabe muligheder for at noget kan ske.

Adskil planlægning og design

Som byplanlægger kan man godt være partipolitisk neutral, men man kan ikke være politisk neutral, for det, man beskæftiger sig med, er ikke kun samfundets fysiske indretning, men også dets forhold til naturen og det sociale.

Hvis man ikke forstår og er sig yderst bevidst om dette, risikerer man som byplanlægger at blive misbrugt og manipuleret – uden nødvendigvis selv at opdage det.

Netop fordi byplanlægning er så politisk et fag, kan det system, developerne og teknokraterne repræsenterer, også have en interesse i en svag og uinspireret ledelse af uddannelsen.

Men hvis der er et reelt ønske om at styrke uddannelsen, kan det give mening, i en periode, at isolere den fra designuddannelserne, for at de siden kan indgå i et

ligeværdigt og gensidigt befrugtende forhold. Hvilket også vil skabe langt bedre forudsætninger for at løse de presserende miljømæssige og sociale udfordringer.

For kun ved at indtænke tiden i udformningen af vores omgivelser vil der blive plads til det flydende, foranderlige og uforudsigelige. Og dermed til den natur og de mennesker, som det nuværende design af byerne ellers udstøder og undertrykker.

Denne artikel har været publiceret som debatindlæg i Politikenbyrum, 23 august 2021.

This article may be copied or reprinted for noncommercial purposes as long as proper citation standards are observed (author, title, date).